

جنگ رسانه ای در فضای سایبر

فهرست

- ۵..... ویلاگک ها
- ۶..... شبکه های اجتماعی
- ۶..... اپوزیسیون اینترنتی
- ۷..... ایران و گوگل زمین
- ۸..... اینترنت و حوزه عمومی
- ۹..... اقدامات عملی آمریکا علیه ایران در محیط اینترنت
- ۱۱..... جاسوسی اینترنتی
- ۱۶..... شبکه جاسوسی اشلون
- ۱۸..... جایجایی حکومت از طریق قدرت نرم
- ۲۱..... پروژه دلنا
- ۲۲..... ترویج قومگرایی از طرق اینترنت
- ۲۳..... نافرمانی مدنی الکترونیک
- ۲۸..... دموکراسی الکترونیکی
- ۲۹..... مسدودسازی سایت های ایرانی
- ۲۹..... جنگ فیلترها
- ۳۰..... رفتارندوم اینترنتی
- ۳۰..... راهکارها

فناوری اینترنت از مهم‌ترین ابزارهایی است که آمریکایی‌ها برای اجرای تغییر حکومت‌ها در قرن ۲۱ از آن استفاده کردند. جاسوسی اینترنتی، تشکیل اجتماعات مجازی، نافرمانی مدنی، دموکراسی دیجیتال، افکارسازی از طریق اینترنت، فرقه‌گرایی از طریق اینترنت، اپوزیسیون اینترنتی، نفوذ و خرابکاری اینترنتی، مبارزه با کنترل خبری حکومت‌ها از طریق اینترنت و کسب اطلاعات از سیستم‌های اجتماعی و سیاسی از طریق اینترنت، برخی از راهکارها و تکنیک‌هایی هستند که در این زمینه به کار گرفته شده‌اند. در این کتابچه فناوری‌هایی که در فضای سایبر برای جنگ رسانه‌ای و روانی استفاده می‌شوند، بررسی و تجزیه و تحلیل شده‌اند.

اینترنت، شش سرویس اصلی به نام‌های ایمیل، وبسایت، وبلاگ، فروم، چت‌روم و یوزنت دارد. دیگر سرویس‌های اینترنتی نیز از ترکیب این شش فناوری ایجاد شده‌اند؛ برای مثال اورکات ترکیبی از ایمیل، چت، وبسایت و فروم است. گوگل و ویکیپدیا نیز انواع فناوری‌های اینترنتی را در قالب نسل دوم وب به کار گرفته‌اند. هر یک از فناوری‌های اینترنتی قابلیت‌های ویژه‌ای برای بهره‌برداری در جنگ‌های اینترنتی و براندازی نرم دارند. یک محیط چت‌روم با توان کاربرد و انتقال صوت، تصویر و متن، همه امکانات لازم را برای جاسوسی اینترنتی دارد. متخصص جنگ اینترنتی می‌تواند با استفاده از تالارهای گفتگو یا وبسایت‌های شبکه شده، موضوع هدف را بین یک گروه خاص مطرح و از بازتاب‌ها و واکنش‌های کاربران، براساس برنامه‌ریزی صورت گرفته، به نفع خود بهره‌برداری کند. ارائه فهرستی از میل‌گروپ‌ها به انتشار یک شایعه یا خبر تحریف یا سانسور شده کمک می‌کند؛ بدون آنکه این خبر از دروازه‌های کنترلی حاکمیت عبور کند. این فناوری‌ها هر روز پیشرفته‌تر و انعطاف‌پذیرتر می‌شوند و قابلیت‌های بیشتری برای استفاده شدن در جنگ نرم بین کشورها پیدا می‌کنند. به گونه‌ای که با گذشت زمان‌ها، تکیه بیگانگان بر این فناوری بیشتر از گذشته می‌شود.

آغاز

وبلاگ‌ها

وبلاگ‌ها یکی از مهم‌ترین مزیت‌های نسبی ایرانیان در محیط اینترنت هستند؛ بطوریکه وبلاگ‌های فارسی در سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۴، از نظر تعداد، رتبه اول وبلاگ‌های جهان شدند. در حال حاضر وبلاگ‌های فارسی رتبه دهم جهانی را دارند. بیش از ۵ میلیون وبلاگ فارسی در وبلاگ سرویس‌های مختلف ثبت شده است که از این تعداد حدود ۴۵۰ هزار وبلاگ که عدد چشمگیری است، فعال هستند. وبلاگ‌ها تأثیرات سیاسی، اجتماعی و امنیتی گسترده‌ای در ایران داشته و دارند.

وبلاگ‌ها از رسانه‌های مورد توجه سازمان‌های جاسوسی از جمله سیا هم هستند تا جایی که مسئولان اطلاعات آمریکا، وبلاگ‌ها را ابزاری کارآمد برای ارتقای فعالیت‌های جاسوسی می‌دانند. کارشناسان اینترنتی در آمریکا بر این باورند که وبلاگ‌ها نقش مهمی در ارتقای فعالیت‌های اطلاعاتی و امنیتی دارند. کریس الکساندر که از مسئولان اطلاعات نظامی و از فرماندهان ارتش ایالات متحده است می‌گوید: وبلاگ‌ها در گسترش و ارتقای کارایی فعالیت‌های اطلاعاتی جامعه جاسوسی آمریکا، مؤثرند. از این رو جامعه اطلاعاتی آمریکا باید وبلاگ‌ها را به شبکه رایانه‌ای طبقه‌بندی شده خود اضافه کند. به گفته وی

وبلاگ‌ها به عنوان پل‌های ارتباطی اطلاعاتی بین شمار زیادی از افراد، مأموران را در کسب اطلاعات دقیق‌تر درباره مسائل امنیتی یاری می‌کنند[۱].

شبکه‌های اجتماعی

شبکه‌های اجتماعی، اجتماعات مجازی موجود در فضای سایبر هستند. شکل‌گیری این شبکه‌ها از طریق گروه‌های ایمیلی، وبلاگ‌ها، چت روم‌ها، فروم‌ها و سایت‌های دوست‌یابی نظیر اورکات و قزاق ممکن است. شبکه‌های اجتماعی بر پایه اینترنت از قبیل facebook و myspace در بین جوانان آمریکایی محبوبیت بسزایی کسب کرده‌اند. این شبکه‌ها در عین حال که فضاهای دوست‌یابی هستند، مکان‌هایی برای تبادل نظر نیز محسوب می‌شوند[۲]. ایرانیان در میان کاربران اینترنتی و به‌ویژه در استفاده از امکاناتی مانند وبلاگ‌نویسی با حضور در سایت‌هایی مانند «اورکات» همیشه در بالاترین رده‌ها قرار دارند. تعداد جوانان ایرانی در میان اعضای «اورکات» چشمگیر است. ایرانی‌ها، نصف آمریکایی‌ها و دو برابر هندی‌ها، در اورکات عضو دارند؛ یعنی رتبه سوم میان همه اعضای اورکات. این رقم از آمار رسمی این سایت به دست آمده است و شامل ایرانیانی که محل اقامت خود را خارج از کشور ذکر کرده‌اند نمی‌شود[۳].

آشنایی با اپوزیسیون اینترنتی

تشکیل گروه‌های سیاسی روی اینترنت، یعنی گروه‌هایی که یا وانمود می‌کنند که وابسته به نهاد یا گروه سیاسی خاصی نیستند یا این موضوع را پنهان می‌کنند، از دیگر روش‌های فعالیت بر ضد نظام اسلامی محسوب می‌شود. برخی از یوزنت‌های سرشناس وابسته به این گروه‌ها، به طور آشکار گرایش‌های ضد نظام دارند و مجموعه‌ای از فعالیت‌های تخریب‌گرانه را علیه سیستم سیاسی ایران

راهبری می‌کنند. همچنین بخش اعظم گروهک‌های اپوزیسیون مقیم خارج به علت نبود هر گونه ابزار ارتباطی برای برقراری ارتباط با مردم ایران، از اینترنت به عنوان مهم‌ترین وسیله ارتباط با داخل ایران استفاده می‌کنند؛ شاید بتوان گفت این گروه‌ها بدون چنین فناوری ارتباطی نمی‌توانند به فعالیت خود ادامه دهند. البته خود این گروه‌ها اذعان دارند که مبارزاتمان را در حوزه رایانه‌هایمان محدود نکنیم، وب‌سایت‌ها هدف نیستند بلکه تنها وسیله‌ای هستند برای پیش بردن هدفی مشخص [۴].

ایران و گوگل زمین^۱

برخی از فناوری‌های جدید اینترنتی به تنهایی و به صورت بالقوه توانایی ایجاد چالش سیاسی و امنیتی برای ایران دارند، یکی از این فناوری‌ها سرویس گوگل زمین است که در اصل نوعی سرویس ارائه تصاویر ماهواره‌ای واقعی از همه مناطق زمین می‌باشد؛ این سرویس با استفاده از تصاویر شرکت ماهواره‌ای دیجیتال گروپ فراهم شده است.

بررسی گوگل زمین نشان می‌دهد که در دوره‌های زمانی متفاوت، عکس‌های نسبتاً کاملی از ایران توسط ماهواره برداشته شده و این عکس‌ها و تصاویر با قابلیت جستجو روی گوگل زمین در دسترس است. پوشش گیاهی، کوهستان‌ها، دریاچه‌ها، مناطق کویری، مناطق مسکونی، شهرها، پالایشگاه‌ها، نیروگاه‌ها، مراکز نظامی، جاده‌ها و بسیاری از تأسیسات دیگر به راحتی در گوگل زمین قابل مشاهده است. استفاده از این سرویس برای بهره‌برداری‌های آموزشی در داخل کشور یک امکان رایگان و مطلوب است و حتی می‌توان از آن در مدارس و دانشگاه‌ها و در رشته‌های جغرافیا و زیست‌شناسی، استفاده کرد. تجزیه

^۱Google Earth

و تحلیل از این تصاویر نشان می‌دهد که تصاویر با وضوح بالا در دسترس عموم قرار ندارد و فقط با پرداخت حق اشتراک در دسترس قرار می‌گیرد. البته با توجه به سرعت پایین اینترنت در ایران این سرویس برای عموم کاربران اینترنت قابل استفاده نیست اما با گسترش ضریب نفوذ، سرعت و کیفیت اینترنت در ایران بهره‌برداری از این سرویس نیز افزایش خواهد یافت.

اینترنت و حوزه عمومی

اینترنت به علت داشتن ویژگی‌های خاص در مقایسه با دیگر وسایل ارتباط جمعی، به عنوان حوزه عمومی مجازی تلقی می‌شود. این ویژگی‌ها را می‌توان چنین برشمرد [۵]:

✚ تمرکززدایی

✚ تکه تکه بودن

✚ مجازی بودن

✚ جهانی بودن

✚ تعاملی بودن

یورگن هابرماس اندیشمند آلمانی با طرح نظریه دگرگونی ساختاری حوزه عمومی اعتقاد دارد «می‌توان از اینترنت برای توانمندسازی جنبش‌های مدنی، اجتماعی سیاسی استفاده کرد؛ ساختار نامنسجم اینترنت، این امکان را برای جنبش‌های نوین اجتماعی فراهم می‌کند تا به فرایندهای در حال شکل‌گیری که محصول یک رشته برخوردهای اجتماعی هستند، تبدیل شوند. جنبش‌های نوین اجتماعی، دیدگاهی اخلاقی در پیش گرفته‌اند؛ بدین معنی که برای منافع اعضایشان فعالیت نمی‌کنند؛ بلکه برای منافع بشر یا طبیعت به عنوان یک کل، کار

می‌کنند» [۶]. به اعتقاد شانتی کالاتیل دسترسی عموم به اینترنت، به دسترسی بخش‌های عظیمی از جامعه به اطلاعات و تصاویر ممنوعه منجر شده و مخالفت مردم عادی را تشدید کرده است [۷].

اقدامات عملی آمریکا علیه ایران در محیط اینترنت

پس از پایان جنگ آمریکا و انگلیس علیه عراق، وزارت امور خارجه آمریکا یک سایت اینترنتی به زبان فارسی راه‌اندازی و هدف آن را «ایجاد پل میان آمریکا و ایران» اعلام کرد. این سایت به طور رسمی سخنگوی وزارت خارجه آمریکاست و در راستای جنگ روانی علیه ایران راه‌اندازی شده است و در کنار سایت‌های فارسی زبان رادیو آمریکا و رادیو فردا (شکل اصلاح شده رادیو آزادی که از پراگ برنامه پخش می‌کرد) عملاً بخش‌هایی از جنگ اینترنتی علیه ایران را راهبری می‌کند [۸].

نشریه ویکی استاندارد، ارگان نومحافظه‌کاران آمریکا به قلم جفری گدمین مقاله‌ای تحت عنوان طرح B برای ایران به رشته تحریر درآورده است. جفری گدمین نویسنده مقاله که مدیر مراکز مطالعاتی آسپن نیز است، در راستای اهداف رسانه‌ای دولتمردان آمریکا گام برداشت و همان‌گونه که پیش‌تر نیز اشاره شد با علنی کردن تأسیس وب‌سایت فارسی زبان آمریکا و بودجه سه میلیون دلاری این کشور تلویحاً گفت، جنگ آمریکا با ایران کلید خورده است [۹].

از سوی دیگر وزارت امور خارجه هلند به یک سازمان نومحافظه‌کار آمریکایی یارانه داده است تا از طریق برنامه‌ای، جابه‌جایی صلح‌آمیز قدرت را در ایران عملی کند. سازمان خانه آزادی که در سال ۲۰۰۳ از حمله آمریکا به عراق جانبداری می‌کرد، در سال ۲۰۰۶ حدود ۶۳۰ هزار یورو از دولت هلند دریافت داشت. مدیر این سازمان این موضوع را تأیید کرده است. پول هلند برای ایجاد نمایشگاهی اینترنتی برای شخصیت‌های ایرانی مخالف نظام سیاسی کشورمان هزینه

می‌شود که نامش «گذار» است [۱۰]. در وب‌سایت خانه آزادی این سازمان مخالف قطعی خود را با ایران اعلام کرده است.

هلند و آمریکا تنها کشورهایی هستند که آشکارا بودجه‌ای برای ترویج دگرگونی سیاسی در ایران فراهم کرده‌اند. طرح پرداخت این یارانه، بخشی از یک طرح بزرگ‌تر هلندی است که هدفش ترویج کثرت‌گرایی در رسانه‌های ایرانی است. پس از طرح لایحه فرح کریمی (از حزب سبزه‌ای چپ) وهانس فان بالن (VVD، حزب لیبرال) مجلس هلند در سال ۲۰۰۴ مبلغ ۱۵ میلیون یورو برای این منظور فراهم کرد. روزنامه انگلیسی فایننشال تایمز می‌نویسد که خانه آزادی یکی از سازمان‌هایی است که از وزارت امور خارجه آمریکا برای عملیات پنهانی و غیرقانونی در ایران، پول دریافت می‌کند. ایالات متحده ۷۵ میلیون دلار برای این امر اختصاص داده است. خانه آزادی یکی از نیروهای مؤثر در پشتیبانی از "انقلاب نارنجی" در سال‌های ۲۰۰۴ و ۲۰۰۵ در اوکراین و نیز در جنبش دانشجویی Optor در صربستان بود.

زمانی که این سرویس آمریکایی درخواست کرد از هلند یارانه دریافت کند، مدیریت آن را جیمز وولسی رئیس سابق سیا بر عهده داشت که از حامیان فراخوان‌های تغییر رژیم در ایران بود. پیترا کرمن رئیس فعلی خانه آزادی، مدیریت مرکز اسناد حقوق بشر ایران را نیز بر عهده دارد؛ این گروه در مجاورت ایران در دبی همایش‌هایی برگزار کرد که تأکید آنها بر درس‌هایی بود که از قیام مردم در صربستان و اوکراین می‌توان گرفت.

جنیفر ویندسور مدیر خانه آزادی خرسندی خود را از حمایت هلند، اینگونه بیان می‌کند: "ما از هلند بسیار ممنون هستیم. هلند نقش یک پیشقراول را در ترویج آزادی بیان، بازی می‌کند."

پولی که هلند برای تقویت کثرت‌گرایی در رسانه‌های ایران اختصاص داد، ابتدا برای تأسیس یک تلویزیون ماهواره‌ای منظور شده بود تا به کمک

خبرنگاران مخالف ایرانی، از هلند برای ایران برنامه پخش کند. اما وقتی معلوم شد که این طرح عملی نیست، ۱۵ میلیون یورو تقسیم شد و بخش اصلی آن به سازمان‌های هلندی رسید، از جمله به سازمانی که خبرنگاران را آموزش می‌دهد، و نیز به یک فرستنده رادیویی متمرکز بر ایران (رادیو زمانه) و تشکیلات World Press Photo. منابع مطلع در وزارت امور خارجه هلند می‌گویند که خانه آزادی یکی از دو سازمان خارجی است که بخشی از این پول را دریافت کرده‌اند و دیگری زیرمجموعه شبکه بریتانیایی بی بی سی است.

از نظر اورکرک سخنگوی وزارت خارجه هلند - که پول را تقسیم کرده‌است - نام دریافت کنندگان پول را نمی‌توان افشا کرد. او می‌افزاید "اگر خانه آزادی می‌گوید که از هلند پول می‌گیرد، حق مسلمش است که این را بگوید؛ ولی ما قرار گذاشتیم افشا نکنیم که دقیقاً چه سازمان‌هایی را حمایت می‌کنیم؛ علتش هم پیشگیری از به خطر انداختن این سازمان‌هاست" [۱۱].

به اعتقاد برخی کارشناسان، آمریکا نهایت بهره‌برداری را از اینترنت می‌کند. برای مثال مهم‌ترین بخش طرح خاورمیانه بزرگ که مدتی است آمریکا مطرح می‌کند، گسترش ارتباطات اینترنتی است [۱۲].

جاسوسی اینترنتی

جاسوسی اینترنتی عموماً، به کسب اطلاعات از طریق نصب نرم افزارهایی و ورود به رایانه شخصی افراد حین گردش آنها در محیط وب تا زمانی که کاربر به شبکه جهانی وصل است اتلاق می‌شود. اطلاعاتی که روی هارددیسک او ذخیره شده است برای پایگاه‌های مورد نظر ارسال می‌شود. اما این فقط یکی از انواع جاسوسی الکترونیکی است.

برای آنکه معنای مدیریت منابع اینترنتی بهتر درک شود، توضیحی کوتاه راجع به ساختار منابع اینترنتی ضروری است. ساختار منابع اینترنتی بدین شکل است: هر دستگاه سخت افزاری (مانند رایانه شخصی) یک هویت اینترنتی دارد که این هویت به صورت شماره اینترنتی منحصر به فرد تعریف می شود. شماره اینترنتی از چهار جزء (-.-.-) تشکیل شده است که هر جزء عددی از ۰ تا ۲۵۵ می باشد. از آنجا که حفظ کردن تعداد زیادی شماره چهار جزئی کار تقریباً غیرممکنی است، کاربران عادی معمولاً از نام دامنه اینترنتی استفاده می کنند. وقتی نام دامنه را در صفحه مرورگر تایپ می کنیم این نام به کارگزاری فرستاده می شود که کار آن ترجمه نام به شماره اینترنتی است و این شماره برای اتصال مقصد مورد نظر در اختیار شبکه قرار می گیرد. از آنجا که نشانی هر دستگاه متصل به اینترنت باید به طور منحصر به فرد قابل شناسایی باشد، نوعی هماهنگی جهانی برای توزیع و حفاظت شماره‌ها و نام‌های اینترنتی لازم است. این هماهنگی همچنین شامل نظارت و مدیریت داده‌های تعدادی کارگزار مادر موسوم به کارگزاران ریشه می شود. از اواسط دهه ۱۹۹۰، مدیریت این سه منبع یعنی شماره‌ها، دامنه‌های اینترنتی و کارگزارهای ریشه به وزارت بازرگانی آمریکا سپرده شد. این وزارت در نوامبر ۱۹۹۸ تفاهم نامه ای با یک شرکت خصوصی غیرانتفاعی در ایالت کالیفرنیا به نام ICANN امضا کرد، و طی آن رسماً راهبری و مدیریت اینترنت را - مشروط به اینکه این شرکت ارتباط حقوقی اش را با دولت آمریکا حفظ کند - به وی سپرد. مدیریتی که تاکنون با حفظ مصالح آمریکا ادامه یافته است. تأمین پایداری و امنیت شبکه اینترنت و توزیع عادلانه منابع اینترنتی، اهم اهداف این راهبری هستند. بر مبنای این اهداف، اختیارات و امکانات است که آمریکا به راحتی می تواند همه اطلاعاتی که در شبکه جهانی رد و بدل می شود، کنترل و از آن‌ها استفاده کند.

در خصوص خود کارگزارهای ریشه بهتر است بدانیم امروز ۱۳ کارگزار ریشه در جهان وجود دارد که از این تعداد ده کارگزار در خاک آمریکا قرار دارند، و سه کارگزار دیگر در کشورهای انگلیس، سوئد و ژاپن در مراکز تجمع اتصال‌های اینترنتی بزرگ ناحیه قرار گرفته‌اند. همچنین مرکز ثبت چهار دامنه اصلی یعنی net، org، com و biz شرکت‌های آمریکایی هستند و شرکتی که امتیاز ثبت دامنه info را دارد، بیشتر سرمایه اش آمریکایی است. دامنه‌های gov و mill نیز مختص به دستگاه نظامی آمریکا و دامنه edu دامنه اختصاصی دانشگاه‌های آمریکاست [۱۳].

در گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی درباره جاسوسی اینترنتی آمده است: "جاسوسی سایبری، تهدیدی برای نظام است"، "جاسوسی سایبری همانند جاسوسی سنتی است"، "پیام‌های اینترنتی، پیام از طریق موبایل و ارتباطات راه دور نوعی از ابزار جاسوسی هستند." همچنین تأکید شده که "پیام حاوی جاسوسی ممکن است به شکل صوت، تصویر یا متن در قالب‌های مختلفی همچون پیام کوتاه، پست الکترونیکی، گفتگوهای اینترنتی، فایل‌های ارسالی یا موارد دیگر باشد." علاوه بر اینها "پیام جاسوسی تصویری همان است که در قالب تصویر اصلی، تصاویر ممنوعه امنیتی ارسال می‌شود؛ خواه از طریق اینترنت یا دیگر واسطه‌ها، یا در قالب تصاویر است که ظاهراً یک تصویر پورنوگرافی است؛ اما همراه آن به واسطه تکنیک‌های نرم افزاری، متن جاسوسی ارسال می‌شود." همچنین در این گزارش آمده است که "پیام‌های جاسوسی متنی بیشتر از طریق ایمیل ارسال می‌شود" [۱۴].

روزنامه «لوسور» چاپ بلژیک درباره استخدام جاسوس توسط سازمان‌های اطلاعاتی رژیم صهیونیستی و آمریکا از طریق اینترنت، اطلاعاتی منتشر کرد. بر اساس این اطلاعات، افرادی که استخدام می‌شوند نمی‌دانند چه کار خطرناکی می‌کنند؛ آنها برای گذران وقت و حرف زدن با دبیران، اینترنت را می‌گشایند،

موضوعی که در نظر بسیار ساده و پیش پا افتاده است؛ اما نمی دانند که این دستگاه یکی از محورهای اصلی کسب اطلاعات توسط سیا و موساد است؛ زیرا این سازمان‌ها به راحتی می توانند از این طریق رفتارهای عرب تبارها به ویژه جوانان را که ۷۰ درصد امت عربی را تشکیل می دهند، کنترل کنند و زیر نظر قرار دهند. در سال ۱۹۹۸ میلادی «موشه آهارون» افسر سازمان جاسوسی رژیم صهیونیستی با همتای آمریکایی خود در مقر سازمان جاسوسی آمریکا (سیا) دیدار کرد؛ هدف او ایجاد یک مرکز جاسوسی ثابت و متحرک از طریق اینترنت بود. در اول مه ۲۰۰۲ میلادی روزنامه «تایمز» نخستین بار از وجود یک شبکه جاسوسی برای استخدام مزدور که روانشناسان زبده در آن اطلاعات مختلف را جمع آوری می کنند، خبر داد.

«جرالدنیرو» جامعه‌شناس و متخصص در رفتارهای بشری در دانشگاه «لوروا»ی بلژیک و استاد روانشناسی دانشگاه «بروونس» فرانسه و مؤلف کتاب «مخاطرات اینترنت» در این باره می گوید: این شبکه که در مه ۲۰۰۱ میلادی کشف شد متشکل از بخش‌هایی است که روانشناسان اسرائیل آن‌ها را اداره می کنند و مأموریت آن‌ها جذب جوانان کشورهای جهان سوم به ویژه کشورهای درگیر در جنگ اعراب و اسرائیل و کشورهای آمریکای جنوبی مانند ونزوئلا و نیکاراگواست. در این جاسوسی سعی می شود از افراد مخالف با حکومت خود یا افراد عادی استفاده شود که گرایش‌های سیاسی ندارند اما قادرند اطلاعات خوبی درباره اماکن و اوضاع ارائه دهند. وی افزود:

"در حقیقت هر فردی که برای گذراندن اوقات فراغت و رفع نیازهای روحی خود قدرت استفاده از اینترنت را دارد، جاسوسی ممتاز است؛ زیرا سایت‌هایی که مورد توجه جوانان است گستره زیادی برای گفتگو در اختیار آن‌ها قرار می دهد."

از سوی دیگر یافتن جنس مخالف و گفتگو با او برای بسیاری از جوانان، دلپذیر است؛ امری که جاسوسی را برای افسران اطلاعات به ویژه در مناطق حساس دنیا آسان می‌کند.

بزرگ‌ترین ویژگی کاربران اینترنتی نیاز آن‌ها به گفتگوست. افرادی که چت می‌کنند عمدتاً با مشکل بیکاری، مشکلات فکری و عقده‌های روحی و روانی مواجه‌اند و برای گذران وقت در جستجوی همفکران یا کسانی هستند که با آنها درد دل کنند.

برخی از کاربران بر این گمان هستند که سخن گفتن از مسائل جنسی، شبهه سیاسی بودن را از آن‌ها می‌زداید و به اصطلاح باعث می‌شود تا کاری با سیاست نداشته باشند؛ در حالی که نمی‌دانند گفتگوی جنسی یکی از خطرناک‌ترین ابزارهای کشف درون فرد و پی بردن به نقاط ضعف اوست که یافتن آن در گفتگوهای عادی دشوار است.

دکتر «ماری سیگال» نیز درباره اصطلاح جاسوسی اینترنتی می‌گوید: «آمریکایی‌ها پیش از حمله به عراق کوشیدند تا از طریق اینترنت به درون شخصیت مردم عراق نفوذ و به اصطلاح شمار بیشتری از آنها را جذب کنند. از نظر علمی جمع‌آوری اطلاعات کار پیچیده‌ای نیست و بسیار آسان‌تر از گذشته است» [۱۵].

در گزارشمركز پژوهش‌های مجلس که پیش از این از آن سخن گفتیم، درباره جاسوسی اینترنتی در ایران آمده است: براندازی، یکی از جرائم اینترنتی محسوب می‌شود؛ برای براندازی باید فعل و انفعال فیزیکی صورت بگیرد؛ براندازی چند بخش و جزء دارد؛ مقدمات براندازی و هماهنگی آن‌ها از طریق پیام‌های صوتی یا متنی یکی از کارکردهای اینترنت است و راه ارسال پیام حسب نوع آن ممکن است از طریق ایمیل، پیام کوتاه و ... باشد. این گزارش با اشاره به اینکه درباسک اسپانیا، آفریقا و در میان چین‌ها این روش و این جرم بیشتر

استفاده می شود، به این نتیجه رسیده است که در کشورمان نیز، ضد انقلاب بعضاً می تواند از این روش بهره ببرد. محتوای پیام می تواند رمز نگاری شود که کشف آن خیلی سخت تر است [۱۶].

استفاده جاسوسان از اینترنت تا آنجا پیش رفته است که حتی اطلاعات برخی از آنان به صورت آشکار روی اینترنت یافت می شود. همچنین اقدام آمریکا به انتشار آگهی استخدام جاسوس اینترنتی، رخداد جدید دیگری در این عرصه است.

یک روزنامه آمریکایی به تازگی فاش کرد، یک حفره امنیتی باعث شده است تا اسرار هزاران تن از جاسوسان «سیا» با جستجو در اینترنت، دست یافتنی باشد. روزنامه «شیکاگو تریبون» نوشت: مشخصات ۲۶۰۰ نفر از کارمندان آژانس جاسوسی مرکزی آمریکا (سیا) و نیز موقعیت کاری و ۲۰ محل کار مخفی و سری این آژانس در ایالات متحده به راحتی با جستجوی اینترنتی کشف پذیر است. روزنامه مزبور این اطلاعات را از طریق فراهم کننده های اطلاعاتی که صورت حساب های مشخصی برای دستیابی به سوابق عمومی و مطالب گزارشی خود تعیین کرده اند، در شماره روزهای یکشنبه خود انتشار می دهد. البته این روزنامه، مدارکی از هویت و دیگر جزئیات مربوط به مأموران را در جستجوهایش منتشر نکرده و علت آن را نگرانی هایی دانسته است که از بابت به خطر افتادن کارکنان «سیا» پیش می آید [۱۷].

شبکه جاسوسی اشلون

«اشلون» نام اختصاری یک سیستم نظارت جهانی بر ارتباطات بین المللی است؛ پنج کشور آمریکا، انگلیس، کانادا، استرالیا و نیوزلند عضو این شبکه عظیم جاسوسی الکترونیکی در جهان هستند. «اشلون» شامل حدود ۱۲۰ ماهواره ارتباطات، اکتشافی و نظارتی مستقر در مدارهای ثابت دور زمین است. شنود و

تحلیل اطلاعات و داده‌های همه وسایل الکترونیکی اعم از انواع تلفن، فکس، اینترنت و ایمیل در سطح جهانی جزء مأموریت‌های این شبکه است که از ۶۰ سال پیش تاکنون این کار را انجام می‌دهد؛ اطلاعات به‌دست آمده به حافظه مدرن‌ترین رایانه‌های نیرومند در آمریکا ارسال می‌شود.

این اطلاعات از «دیکشنری‌های اشلون» رد می‌شود که شامل پایگاه‌های کلمات کلیدی در حال نوسازی مرتب است. این پایگاه واژه‌ها شامل اسامی افراد، ناوها، سازمان‌ها و کشورها و اصطلاحات ویژه است. شماره تلفن و فکس، آدرس ایمیل در اینترنت، که به اشخاص، تجار، سازمان‌ها یا سرویس‌های دولتی تعلق دارند، حکم کلید رمز را داند. با استفاده از مجموعه معین کلیدها می‌توان اطلاعات ارزنده را کشف و اطلاعات بی ارزش را بیرون انداخت. تجهیزات ویژه «اشلون» قادر است به طور اتوماتیک موضوع اطلاعات دریافت شده را طبقه‌بندی کند. دور کامل پردازش گزارش‌ها از پیاده کردن ماشینی سخن شفاهی تا ترجمه اتوماتیک از بیش از ۱۰۰ زبان، اجرا می‌شود. سیستم «اشلون» همچنین دربرگیرنده ناوهای تجسسی و ایستگاههای گیرنده ای است که به سازمان‌های عضو پروژه (اداره ارتباطات وزارت دفاع استرالیا، دفتر ملی امنیت نیوزلند و اداره ارتباطات بسته کانادا) تعلق دارند؛ از این طریق پذیرش و انتقال اطلاعات پردازش شده صورت می‌گیرد.

سیستم نظارت جهانی بر ارتباطات موسوم به «اشلون» را آژانس امنیت ملی ایالت متحده اداره می‌کند. این سازمان که از نظر بودجه و تعداد کارمندان، چند برابر سازمان «سیا» است، بخش عمده وسایل الکترونیکی اکتشافی آمریکا را در خود متمرکز کرده است. آژانس، فعالیت نهادهای دیگر این بخش را در ابعاد سراسری ملی هماهنگ می‌کند [۱۸].

برخی اسناد محرمانه افشاشده در انگلیس نشان می‌دهد، سازمان‌های اطلاعاتی این کشور در حال بررسی طرح استفاده از نفوذ در میان مسلمانان با

استفاده از سایت‌های اینترنتی هستند. نامه‌ای محرمانه در وزارت خارجه انگلیس نشان داد، مسئولان اطلاعاتی طرحی را مبنی بر استفاده از سایت‌های اینترنتی تقلبی برای نفوذ در میان مسلمانان بررسی کرده‌اند. بر اساس طرح ارائه شده در این نامه، مسئولان اطلاعاتی می‌توانند با راه‌اندازی سایت‌های اینترنتی بنیادگرا، به جلب مسلمانان پردازند و جاسوسان نیز می‌توانند از این سایت‌ها برای ارتباط با مسلمانان استفاده کنند.

این نامه همچنین تأکید می‌کند که جاسوسان و مأموران اطلاعاتی باید در این سایت‌ها به تبلیغات ضد ارزش‌های غربی پردازند و خود را اسلام‌گرا نشان دهند تا از این طریق بتوانند اعتماد مسلمانان را به دست آورند [۱۹].

جابه‌جایی حکومت از طریق قدرت نرم

جوزف نای در ۱۹۹۰ بیان داشت که امروزه تعریف قدرت، بیشتر بر عوامل رشد اقتصادی، آموزش و فناوری مبتنی شده است. همچنین پیش‌بینی کرده بود که منابع قدرت در قرن ۲۱ تغییرات عمده‌ای خواهد کرد، زیرا اثبات قدرت حتی دیگر در گروهی منابع قدرت هم نیست، بلکه در توانایی تغییر رفتار دولت‌های دیگر است.

قدرت نرم از نظر نای، شیوه‌ای جدید از نظر اعمال قدرت در مقایسه با شیوه‌های سنتی است که موجب می‌شود هر کشوری کاری کند تا کشورهای دیگر، همان چیزی را بخواهند که او می‌خواهد؛ وی این را قدرت متقاعدکننده هم می‌خواند. از دید نای، منابع قدرت نرم برای آمریکا عبارتند از جذابیت ایدئولوژیک، شرکت‌های چند ملیتی و فرهنگ آمریکایی [۲۰].

سیاست «تغییر رژیم» به عنوان رویکرد خاص دولتمردان آمریکا برای ایجاد تحول در ساختار داخلی دولت‌های خاص، پیشینه‌ای طولانی (دهه دوم قرن بیستم)

دارد. الگوی مهار سببندی بر ضد اتحاد جماهیر شوروی را باید از مهم ترین موارد بهره گیری از این سیاست در دوره جنگ سرد تلقی کرد [۲۱].

ساموئل هانتینگتون در کتاب «موج سوم دموکراسی در پایان سده بیستم» درباره تغییر حکومت‌های نویند: فرایندهای گذار به دموکراسی به چهار نوع تغییر شکل، فروپاشی، جابجایی و خیزش‌های مستعمراتی تقسیم می‌شود. وی درباره تسریع هر فرایند، رهنمودهایی به هواخواهان دموکراسی ارائه می‌دهد. او فرایند تغییر شکل را در حکومت‌هایی مؤثر می‌داند که اصلاح طلبان در آن رژیم‌های اقتدارگرا به شدت نفوذ دارند و افرادی از درون آن رژیم‌ها، نقش قاطعی در ایجاد دموکراسی ایفا می‌کنند.

این فرایند، در پنج مرحله شکل می‌گیرد:

✚ ظهور اصلاح طلبان در حکومت

✚ کسب قدرت توسط اصلاح طلبان

✚ شکست فرایند لیبرال شدن

✚ مشروعیت قهقرایی

✚ انتخاب و جذب مخالفان

در فرایند فروپاشی، بر خلاف تغییر شکل، اصلاح طلبان در حکومت یا وجود ندارند یا در اقلیت هستند و مخالفان باید از طریق تظاهرات و شورش و اعتراضات، باعث فروپاشی رژیم اقتدارگرا شوند. در این فرایند یا خلأ قدرت به وجود می‌آید که فرد یا گروهی باید این خلأ قدرت را پر کند.

پاره‌ای از رهنمودهای هانتینگتون به هواداران دموکراسی برای تسریع فرایند:

✚ جلب گروه‌های دلسرد شده از نظام

✚ همراه کردن نظام‌ها

✚ تبلیغ نکردن خشونت ولی عمل کردن با خشونت

✚ ارتباط با نهادهای خارجی و کنگره آمریکا

✚ ایجاد وحدت در گروه‌های مخالف

✚ آمادگی برای پر کردن خلأ قدرت

فرایند جابجایی در رژیم‌های اقتدارگرا برآیندی از دو فرآیند قبلی است؛ بگونه‌ای که در این فرایند نوعی تعادل میان اصلاح‌طلبان و اقتدارگراها در حکومت وجود دارد و اصلاح‌طلبان باید از طریق امتیازگیری و مذاکرات، مرحله گذار به دموکراسی را تسهیل کنند.

به عقیده هانتینگتون در موج سوم، انتخابات در بسیاری از کشورها عامل فروپاشی رژیم‌های اقتدارگرا بوده است؛ بگونه‌ای که در این کشورها، حاکم اقتدارگرا با اطمینان از پیروزی و برای کسب مشروعیت، اقدام به برگزاری انتخابات کرده و به طور غیرمنتظره‌ای که نویسنده آن را «الگوی انتخابات شگفت‌آور» می‌خواند، شکست خورده است. وی در پایان پیشنهاد می‌کند که با تقویت اصول منطبق با لیبرال دموکراسی در اسلام، اصول مخالف آن را از اسلام حذف و به عبارت بهتر همان روندی که در مسیحیت باعث شد کاتولیسم از یک مکتب ضد دموکراسی در موج اول و دوم، به یک مکتب دموکراتیک در موج سوم مبدل شود در مورد اسلام تکرار شود [۲۲].

«ریچارد. ان. هاس» رئیس شورای روابط خارجی آمریکا و مدیر هیئت سیاستگذاری وزارت امور خارجه از سال ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۲، به تازگی کتابی با عنوان «فرصت آمریکا برای تغییر مسیر تاریخ» منتشر و در آن به صراحت از اتخاذ نوعی دیپلماسی رسانه‌ای برای تغییر حکومت در ایران دفاع کرده است. «ریچارد. ان. هاس» می‌نویسد: اگر در پی جنگ با ایران باشیم، باید بدانیم که این کشور تقریباً هم‌اندازه آلاسکاست و هفتاد میلیون جمعیت دارد که تقریباً سه برابر عراق

است و هرگونه اقدام اشغالگرانه را در این مورد برای ایالت متحده پرهزینه و بی‌ثمر خواهد کرد. و به کارگیری ابزارهای غیرمستقیم دیگر در تکامل حکومت به جای تغییر حکومت، ممکن است به نحو خوب و مناسبی عمل کند، اما دست کم اگر چند دهه طول نکشد، مدت آن چند سال خواهد بود. تغییر رفتار حکومت، نیازمند استفاده استراتژیک از تلویزیون، رادیو و اینترنت است [۲۳].

پروژه دلتا

طرفداران سیاست جنگ نرم در آمریکا، هر روز که می‌گذرد، بیشتر می‌شوند. سیاستمداران و دولتمردان آمریکانیز در جدیدترین بررسی‌ها و مطالعات خود، رویکرد جنگ نرم را در مواجهه با نظام جمهوری اسلامی مورد توجه جدی قرار داده‌اند.

«کمیته خطر جاری» که اعضای آن برجسته‌ترین عناصر سیاسی و نظامی آمریکا هستند، در مهر ۸۴ با توجه به استحکام نظام جمهوری اسلامی و شکست ده‌ها استراتژی در مقابل ملت ایران در طول سال‌های گذشته، جنگ سخت را بی‌فایده دانست و توجه بیشتر دولت ایالات متحده به پروژه نرم‌افزاری «براندازی از درون» را خواستار شد. «مارک پالمر»، از اعضای برجسته این کمیته و چهره بانفوذ دستگاه سیاست خارجی آمریکا، به تازگی در گفتگویی با «دبورا سولومود»، خبرنگار روزنامه آمریکایی نیویورک تایمز، صراحتاً با ایده تهاجم نظامی علیه جمهوری اسلامی ایران مخالفت و اعلام کرده‌است: «ایران به لحاظ وسعت سرزمینی، کمیت جمعیت، کیفیت نیروی انسانی، امکانات نظامی، منابع طبیعی سرشار و موقعیت جغرافیایی ممتاز در منطقه خاورمیانه و هارتلند نظام بین‌الملل به قدرتی کم‌بديل تبدیل شده است که دیگر نمی‌توان با یورش نظامی آن‌را سرنگون کرد».

در گزارش کمیته خطر جاری که مارک پالمرا آن را جمع بندی و تدوین کرد، بر براندازی نظام جمهوری اسلامی با تمرکز فعالیت‌ها روی سه محور دکتربین مهار، نبرد رسانه‌ای و ساماندهی نافرمانی مدنی، تأکید شده است. کارشناسان مسائل سیاسی با توجه به تجارب تدوین کنندگان این گزارش و تأثیر تصمیمات این کمیته بر سیاست‌های دولت آمریکا معتقدند که این گزارش حتی اگر به دستورالعمل اجرایی تبدیل نشود، یقیناً سیاست خارجی آمریکا در آینده از روح کلی آن، الهام خواهد گرفت. در این گزارش همچنین آمده است: باید شبکه‌های متعدد رادیو تلویزیونی برای ایرانیان تدارک دید و پیام‌ها را با پیشرفته‌ترین فناوری‌های روز، به دست مردم ایران رساند. باید به طور پیاپی حمایت خود را از حقوق بشر و دموکراسی در ایران اعلام و ارتباط خود را با مردم این کشور تقویت کنیم [۲۴].

ترویج قوم‌گرایی از طریق اینترنت

ترویج قوم‌گرایی و فرقه‌گرایی و حمایت از اقلیت‌های مذهبی در ایران، یکی دیگر از روش‌های بهره‌گیری آمریکا از اینترنت برای پیشبرد اهداف خود در ایران است.

مؤسسه مطالعاتی و پژوهشی آمریکن اینترپرایز (متعلق به نومحافظه‌کاران آمریکایی و اتاق تولید فکر و طراح مطالعات وسیع درباره شیوه‌های براندازی نرم و انقلاب‌های رنگی) در نشستی با عنوان «ایران ناشناخته، طرحی برای فدرالیسم»، به صورت ویژه چگونگی ساماندهی تحریکات قومی و ناآرامی در مناطق مرزی ایران را بررسی کرده است. در این نشست که مایکل لدین، مسئول میز ایران و راهبرد پروسه براندازی جمهوری اسلامی در هیئت حاکمه آمریکا، آن را اداره می‌کرد گفته شد، آمریکایی‌ها در کارآمدی راهبردهای خود در حوزه‌های دیپلماسی و نظامی علیه ایران تردید دارند و برآوردهای مراکز مطالعاتی

استراتژیک این کشور نیز مؤید این مطلب است؛ از اینرو تنها گزینه مؤثر در مواجهه با ایران را تمرکز روی اختلافات قومی و مذهبی و طرح مطالبات قومی تشخیص داده اند [۲۵].

برخی از وبلاگ‌ها و وبسایت‌های مربوط به فرقه‌گرایان به زبان فارسی در اینترنت فعال هستند و آمریکا و انگلیس به صورت آشکار و پنهان، از آنها حمایت می‌کنند. حتی یکی از وبلاگ‌های مربوط به شیطان‌پرستان ایرانی، فرم اینترنتی مربوط به عضویت در جنبش شیطان‌پرستان ایرانی را در اختیار بازدیدکنندگان قرار داده است که با پر کردن و ارسال آن، ایمیلی برای متقاضی ارسال می‌شود که در آن راهنمایی‌های لازم صورت گرفته است [۲۶]. دستگیری ۲۶۰ جوان در یک پارتی مختلط در کرج که بعداً مشخص شد گرایش‌های فرقه شیطان‌پرستی داشته اند، مصداقی از روند گسترش برنامه‌های مذکور در ایران است. تبلیغ اصول اعتقادی برخی فرقه‌ها و حمایت عملی از وبسایت‌هایی که در انگلیس یا آمریکا میزبانی می‌شوند و حتی نام دامنه اینترنتی رسمی انگلیس UK را دارند، از دیگر روش‌های ترویج اقلیت‌های مذهبی در ایران به شمار می‌رود. بکارگیری روش‌های نشر اینترنتی علاوه بر شیوه‌های سنتی گذشته، توانسته است به آمریکا و انگلیس در تعقیب کردن اهداف خود برای ایجاد تفرقه میان شیعه و سنی کمک کند.

نافرمانی مدنی الکترونیکی

در دهه‌های اخیر در کنار روش‌های قدیمی مبارزات سیاسی-اجتماعی "بدون خشونت"، شکل‌های جدیدی از این فعالیت‌ها در سراسر جهان در حال شکل‌گیری است؛ از روش‌های مبارزاتی زیبایی‌شناختی گرفته تا مبارزات بدون خشونت الکترونیکی. روش‌های "مفهومی و زیبایی‌شناسانه" بیشتر در آثار هنری،

مانند شعر، داستان، تئاتر، کاریکاتور، فیلم و موسیقی نمود پیدا می کنند و روش های "بدون مرکز" نیز در مبارزات الکترونیکی و ارتباطی بر پایه اینترنت و مخابرات نمودار می شوند. در دهه اخیر و با شکل گیری و گسترش ابزارهای جدید ارتباطی، فضای جدیدی برای رسیدن به اهدافی که معترضان از نافرمانی مدنی در پی آن هستند، ایجاد شده است. اینترنت، تلفن یا موبایل، فضای مناسبی برای اطلاع رسانی یا نافرمانی نسبت به رفتارها یا قوانین ناعادلانه و غیر انسانی بوجود آورده اند. سایت های خبری، گروه های ایمیل یا پیام های کوتاه موبایل که هر روزه در حال گسترش اند، از ابزارهای مهم نافرمانی الکترونیکی هستند.

شکل گیری سایت های خبری و اطلاع رسانی، مهم ترین نقش را در موفقیت یک نافرمانی مدنی به عهده دارد. سایت های خبری این امکان را بوجود آورده اند که با وجود محدودیت رسانه ها و کنترل حکومت ها بر آنها، خبرها و اطلاعات با سرعت در همه جهان پخش شود.

برگزاری جلسات سخنرانی و بحث و تبادل نظر معترضان در اقصی نقاط جهان از طریق اینترنت و به صورت مجازی، احتمال هماهنگ شدن جنبش های اجتماعی-سیاسی را در نقاط فیزیکی مختلف افزایش داده است. از سوی دیگر رسانه جدید امکان انتقال خبرها و نتایج تجمعات و تحصن های عمومی یا قانون شکنی های فیزیکی مردم را به اینترنت و دنیای مجازی ایجاد می کند و بدین ترتیب در عمل به طور مستقیم و بدون خشونت مفهوم جدیدی تحت عنوان "نافرمانی مدنی الکترونیکی" متولد می شود.

مفهوم نافرمانی مدنی الکترونیکی را نخستین بار گروهی با نام "گروه هنر انتقادی" در سال ۱۹۹۴ و در کتابی تحت عنوان "اختلال الکترونیکی" مطرح کرد و دو سال بعد به طور کامل تر در کتاب دیگری از همین گروه تحت عنوان "نافرمانی مدنی الکترونیکی و سایر ایده های ناشناخته" به صورت تئوری، تشریح

شد. در این کتاب‌ها نشان داده شده است که چگونه اعتراض و مقاومت مدنی می‌تواند از خیابان‌ها به اینترنت کشیده شود.

اگرچه سال‌ها نافرمانی مدنی الکترونیکی در حد تئوری باقی مانده بود، اما در اوایل سال‌های ۱۹۹۸ نافرمانی مدنی از تئوری به عمل نزدیک شد و موج جدیدی از نافرمانی مدنی الکترونیکی بر پایه اینترنت توسط جنبش‌های طرفدار زاپاتیست‌ها در مکزیک و دیگر مناطق جهان آغاز شد.

در اوایل سال ۱۹۹۸ گروهی با نام "تئاتر اختلال الکترونیکی" نرم‌افزاری با نام Flood Net ساختند تا در مواقع مناسب تظاهرکنندگان بتوانند با استفاده از آن، در تظاهرات مجازی شرکت کنند. بنا به اعلام این گروه، Flood Net برای ایجاد "حرکت سمبولیک" علیه وب‌سایت دولت‌ها و سازمان‌های مخالف ایجاد شده است. این نرم‌افزار یک نرم‌افزار تحت وب است که از طریق مرورگر توسط افراد اجرا می‌شود و به طور متناوب درخواست‌ها را به سایت هدف ارسال می‌کند. در وهله اول ممکن است این کار به هیچ اتفاقی منجر نشود، اما هنگامی که تعدادی از تظاهرکنندگان مجازی از این نرم‌افزار استفاده کنند، آنگاه میلیون‌ها درخواست به طور مکرر به سایت هدف ارسال و باعث اختلال در عملکرد سرویس دهنده سایت می‌شود که در نهایت از کار افتادن کارگزار هدف را در پی دارد. همان‌گونه که تظاهرات فیزیکی مردم در خیابان‌ها به اختلال در ترافیک و رفت و آمد منجر می‌شود، تظاهرات با Flood Net نیز به نوعی اختلال در ترافیک شبکه ایجاد می‌کند.

این گروه، از نرم‌افزار خود در ۹ و ۱۰ سپتامبر ۱۹۹۸ علیه سایت رئیس‌جمهور مکزیک، بازار بورس فرانکفورت و سایت پنتاگون استفاده کردند. اگرچه پس از مدتی دولت آمریکا راه حل مقابله با این نرم‌افزار را یافت، اما این اقدام در رسانه‌های اروپا طنین انداخت و توسط شبکه وایرد و ZDTV و بسیاری از رسانه‌های دیگر مطرح شد و در ۳۱ اکتبر مقاله صفحه اول نیویورک تایمز را به

خود اختصاص داد. اگرچه اثر تخریبی این اقدام بر سایت‌های مورد تظاهرات بسیار کم بود، سبب شد هدف این گروه که حمایت از جنبش زاپاتیست‌ها در مقابل دولت مکزیک و اعتراض به سیاست‌های وزارت دفاع آمریکا و همچنین اعتراض به بورس فرانکفورت به منزله نماد سرمایه‌داری بود از طریق رسانه‌ها به گوش مردم سراسر جهان برسد.

نافرمانی مدنی الکترونیکی، لزوماً به این شکل از تظاهرات مجازی خلاصه نمی‌شود. از روش‌های دیگر نافرمانی مدنی الکترونیکی، نفوذ به سایت‌های پربیننده و درج تصاویر، خبرها و مطالب سیاسی علیه حکومت‌های هدف است. این نوع نافرمانی با عنوان هک سیاسی شناخته می‌شود. روش جدید دیگری که برای نافرمانی مدنی الکترونیکی از آن می‌توان بهره گرفت، استفاده از بمب‌های جستجوگر است؛ شاید معروف‌ترین این بمب‌ها، بمب‌های گوگلی باشد. در این روش با بهره‌گیری از نکاتی که به بالا رفتن رتبه بندی یک سایت در موتورهای جستجوگر مانند گوگل منجر می‌شود، می‌توان سایت‌ها یا صفحات مورد نظر خود را در نتیجه جستجوی کلمات خاص بالا برد.

بمب گوگلی تئوری‌ای بود که نخستین بار آدام متز در سال ۲۰۰۱ و در مقاله‌ای تحت همین عنوان مطرح کرد. متز در این مقاله نشان داد که چگونه گوگل از الگوریتم‌هایی برای تعیین رتبه‌بندی سایت‌ها در نتایج جستجو استفاده می‌کند. وی در مقاله‌اش شرح داد که چگونه می‌توان با استفاده از این الگوریتم‌ها برای کلمات خاصی، یک سایت را در رتبه‌بندی بالا قرار داد. اما پیش از آنکه مقاله متز در سال ۲۰۰۱ منتشر شود، در سال ۱۹۹۹ کاربرانی که عبارت "more evil than Satan" (شرورتر از شیطان) را جستجو می‌کردند به طور اتفاقی نخستین سایتی که در نتیجه جستجویشان می‌آمد، سایت شرکت مایکروسافت بود. نمونه دیگری از بمب‌های گوگلی که ایجاد شد، بمب گوگلی علیه بوش بود. جستجوی عبارت "ناکام تیره بخت" (miserable failure) در

گوگل، شما را در نخستین نتیجه به صفحه معرفی جرج دابلیو بوش در کاخ سفید هدایت می‌کرد؛ اگر همین عبارت را به زبان ایتالیایی جستجو می‌کردید (miserabilefallimento) در این صورت سایت برلوسکونی نخست وزیر ایتالیا به عنوان نخستین نتیجه جستجو یافت می‌شد. البته برخی از این بمب‌های گوگلی اکنون عمل نمی‌کنند و فقط در برهه زمان خاصی فعال بودند.

تجربه استفاده از بمب‌های گوگلی در میان جامعه اینترنتی ایران نیز شناخته شده است. وقتی که مجله نشنال جئوگرافیک نام خلیج فارس را خلیج العربیه درج کرد، کاربران اینترنت ایران، صفحه‌ای به شکل صفحه خطای ۴۰۴ (صفحه مورد نظر یافت نشد) ایجاد کردند که به شما اعلام می‌کرد که خلیج العربیه پیدا نشد و شما را برای دستیابی به اطلاعات بیشتر به صفحه خلیج فارس در دایره المعارف ویکی‌هدایت می‌کرد. همه وبلاگ‌دارها و صاحبان سایت‌های فارسی که به این اقدام مجله نشنال جئوگرافیک معترض بودند با لینک کردن نام خلیج العربیه به این سایت، باعث شدند که وقتی فردی در موتور جستجوی گوگل عبارت خلیج العربیه را جستجو می‌کند، این صفحه به عنوان نخستین نتیجه جستجو به وی نمایش داده شود. این اقدام و ارسال نامه‌های اعتراضی به نشنال جئوگرافیک سبب شد تا این مجله اشتباه خود را اصلاح کند.

بخشی از اهداف نافرمانی مدنی الکترونیکی، مبارزه اطلاعاتی مردمی یا مبارزه اطلاعاتی از پائین است، در این مبارزه نه حکومت بلکه مردم، به طور مستقیم، جریان اطلاعات را در جهت مبارزه با حاکمیت یا بیان اعتراضات خود به معضلات اجتماعی و سیاسی شکل می‌دهند. این مبارزه صرفاً مبارزه بر اساس حروف و در فضای مجازی است اما قدمی مؤثر و اصلی در جهت شکل گرفتن یک جریان اجتماعی و فشار بر هیئت حاکمه است [۲۷].

دموکراسی الکترونیکی

از مهم ترین آثار پیدایش جامعه اطلاعاتی، شکل گیری نوع خاصی از دموکراسی است که در دوره های پیش سابقه ای ندارد. این دموکراسی که اکنون اصطلاحاً «دموکراسی دیجیتالی» نام گرفته، در حیطه تأثیر گذاری شبکه ای، انواع دیگر دموکراسی را نیز تحت تأثیر قرار داده است. مجموعه گسترده ای از اندیشه های جدید، این باور را القا می کنند که تحولات اخیر در فناوری اطلاعات و ارتباطات می توانند راه جهش های عظیم را در عرصه سیاست دموکراتیک هموار کنند. در حال حاضر، مفهوم دموکراسی دیجیتال به طیف نسبتاً وسیعی از کاربردهای فناوری و از جمله «پارلمان های مردمی» تلویزیونی و یا «هیئت های منصفه شهروندان» اطلاق می شود که از طریق پست الکترونیکی به گروه های مباحثه الکترونیکی و باجه های اطلاعات دسترسی دارند.

برای دموکراسی الکترونیکی تعریف واحدی وجود ندارد. این اصطلاح، موضوعاتی همچون شبکه ای شدن جامعه و گفتگوهای موضوعی برخط^۱ مربوط به نمایندگان منتخب از طریق پست الکترونیکی را در بر می گیرد. یکی از تعاریف رادیکال این اصطلاح چنین است: کاربرد شبکه الکترونیکی برای ایجاد نوع مستقیم تری از دموکراسی از طریق رابطه میان فرایند نمایندگی و همه پرسی های حمایتی از طریق شبکه و مناظرات برخط، برای تصمیم گیری درباره موضوعات سیاسی دولت. در واقع هدف ظاهری بسیاری از طرح های براندازی آمریکا ترویج دموکراسی با استفاده از ابزارهای نوین فناوری است [۲۸].

راه اندازی چندین مؤسسه تحقیقاتی و رسانه ای همچون خانه آزادی، واشنگتن پریم، بنیاد دموکراسی برای ایران و حمایت از برخی وب سایت ها و

^۱On line

یوزنت‌های موجود اینترنتی و دیگر رسانه‌های ماهواره‌ای نیز در دستور کار آمریکا قرار دارد.

مسدود سازی سایت‌های ایرانی

به علت قرار داشتن بیشتر سایت‌های ایرانی روی مراکز داده مستقر در آمریکا، این وب‌سایت‌ها بسیار آسیب‌پذیر هستند و هر زمان که آمریکا اراده کرده، توانسته است این وب‌سایت‌ها را به بهانه‌های مختلف مسدود کند. بستن سایت‌های خبرگزاری ایسنا، مسابقه هولوکاست، روزنامه همشهری، انصار حزب ا...، مقاومت لبنان و ده‌ها سایت دیگر ایرانی و نیز ایجاد محدودیت‌های مختلف برای وب‌سایت‌های با دامنه ایرانی *ir* از این جمله است. بهترین عمل برای مقابله با اقدامات مسدودسازی و حذف سایت‌های ایرانی از روی کارگزارهای آمریکایی راه‌اندازی‌هایستینگ یا میزبانی ملی و شبکه اینترنت ملی است که اخیراً در دستور کار مقامات مسئول در ایران قرار گرفته است.

جنگ فیلترها

یکی از موارد مشهود مقابله آمریکا با ایران در محیط اینترنت، بحث فیلترینگ و ضد فیلترینگ است. از زمانی که ایران تصمیم گرفت سیاست فیلتر کردن سایت‌های غیر مجاز یا حاوی مطالب ضد امنیت ملی را اجرا کند، آمریکا برای مقابله با این سیاست، سیاست‌های خاصی برای دسترسی کاربران ایرانی به این سایت‌ها اتخاذ کرد.

چند ماه پس از اجرای سیاست فیلترینگ سایت‌ها در ایران، خبر رسید که دولت آمریکا با شرکت Anonymizer که در شکستن فیلتر اینترنت تخصص دارد قراردادی بسته و به این شرکت مأموریت داده است که با نرم افزارهای فیلترینگ در ایران مقابله کند. آمریکا امیدوار است با کمک به آنچه آن را جریان آزادانه

اطلاعات می‌خواند، چهره مخدوش خود را در منطقه بهبود بخشد. برمن رئیس شرکت ضد سانسور آمریکا می‌گوید: هرچند می‌دانیم پراکسی ما به زودی در فهرست سایت‌های ممنوعه قرار خواهد گرفت، اما اگر لازم باشد هر روز از پراکسی جدیدی استفاده خواهیم کرد [۲۹].

رفراندوم اینترنتی

جمع‌آوری امضای اینترنتی در قالب طومارها، سیستم‌های نظرسنجی و افکارسنجی یا وب‌سایت‌های رأی‌گیری و همه‌پرسی از دیگر موارد شایان ذکر در خصوص پتانسیل‌های اینترنت برای حرکت‌های سیاسی و اجتماعی است. این پدیده نشان از این دارد که اینترنت قابلیت‌های جدیدی برای فعالیت‌های سیاسی علیه سیستم‌های رسمی فراهم کرده است. همچنین از طریق سیستم‌های نظرسنجی برخطی توان به جمع‌آوری اطلاعات و سنجش افکار کاربران اینترنت در یک کشور پرداخت؛ امری که از دایره کنترل دولت‌ها نیز خارج است. برخی جهت‌گیری‌های سیاسی یا اجتماعی را نیز می‌توان از طریق دستکاری نتایج چنین نظرسنجی‌هایی القا کرد.

راهکارها

برای مقابله با جنگ اینترنتی آمریکا و غرب علیه ایران، راهبردهای زیر باید در دستور کار قرار گیرد:

✚ بررسی و تحلیل محتوا و تحلیل گفتمان فناوری‌های اینترنتی به صورت دوره‌ای و منظم توسط مؤسسات تحقیقاتی و محافل آکادمیک کشور برای تبیین فرآیندهای محتوایی موجود در این فناوری‌ها

➤ راه‌اندازی هر چه سریع‌تر دیتا سنترهای داخلی به منظور کاهش آسیب‌پذیری در برابر اقدامات خرابکارانه یا مسدودسازی سایت‌های ایرانی

➤ آسیب‌شناسی رسانه‌های اینترنتی برای شناسایی نقاط ضعف موجود و اقدام برای برطرف کردن آن‌ها

➤ شناسایی نقاط قوت ایرانیان و فارسی‌زبان‌ها در تکنولوژی‌های اینترنتی برای تقویت بیشتر و حمایت از آن‌ها در فرایندها در جهت تأمین منافع ملی کشور

➤ استفاده از توانمندی کاربران ایرانی در محیط اینترنت برای به‌کارگیری تکنیک‌هایی مانند بمب‌گذاری در برابر اقدامات خصمانه قرن در فضای مجازی

➤ حمایت از تولید محتوای سالم در فضای اینترنت برای سوق دادن روند تولید محتوا در جهت اهداف و منافع ملی

➤ ارائه آموزش‌های همگانی با شیوه‌های جذاب و جدید برای پیشگیری از آسیب‌ها و صدمات به عموم مردم و هوشیار کردن خانواده‌ها